

Foregående Københavns Amt

II. Frideriksborg-Amt.

Frideriksborg Amt strækker sig mod Norden og Østen til Kronborg-Amt og Hirschholms Amt; men mod Sønden til Roskilde-Amt, og mod Vesten til Isefiorden, Dette Amts Længde beregnes fra Alsynderup til Vexøe at være fire Mile og en Fierdingvei langt; men dets Brede beregnes fra Kregome til Grønholt at være tre Mile. Dette Amt bestaaer af 5170 Tdr. 1 Skp. kontribuerende Hartkorn, foruden Skov- og Mølleskyld, og indbefatter foruden et Stykke af Ølstykke-Herred, nemlig fire Sogne, ogsaa de to Herreder, nemlig: 1) Liungefrideriksborg-Herred, og 2) Strøe-Herred. Udi dette Amt mod Norden er megen Skovgrund, Eng og Tørvemoser, saavelsom megen god Agerjord, der er feed og frugtbar paa Korn og Græsning, Alle Bønderne i dette hele Amt ere Kongelige, og staae sig temmelig got tilsammen. Ikke allene Strandfiskeriet i de Sogne, som grændse til Isefiorden, er betydeligt, men især ogsaa Fiskeriet i de ferske Vande for den kongelige Hofstaat er af stor Vigtighed; thi Kongen eier i dette

Amt 19 ferske Søer og 80 Fiskedamme. Det kongelige Stutterie ved Frideriksborg og Esserum er bekiendt. Udi dette Amt ligger to Kiøbstæder, nemlig: Hillerød og Slangerup, saa og den Kiøbstæd Friderikssund, som ligger under Slangerup-Byes Magistrat og Jurisdiktion.

Vi betragte nu

A. Ølstykke-Herreds Andeel i dette Amt.

Ølstykke-Herred har fire Kirkesogne, nemlig: 1) Stenløse-Sogn; 2) Vexøe-Sogn; 3) Ølstykke-Sogn; og 4) Snodstrup-Sogn. Disse fire Sognes Hartkorn er tilsammen 1041 Tdr., og er allerede Pag. 70 anført, hvormeget Hartkorn ethvert af disse fire Sogne bestaaer af.

Vi merke nu hver i sær:

1) **Steenløse-Sogn.** Dertil hører Kirkebyen Steenløse, har 25 Gaarde, 30 Huse. Steenlille har 6 Gaarde, 3 Huse. Søesum har 24 Gaarde, 31 Huse; Mølle; Haabelund.

2) **Vexøe-Sogn** er Annexet til Steenløse-Kirke. Dertil hører Kirkebyen Vexøe, som har 14 Gaarde og 21 Huse. Gaardmændene har her A. 1728 selv bekostet et Skolehuus for deres Børn, og lønner Skoleholderen af Byens Græsgangspenge.

3) **Ølstykke-Sogn.** Dertil hører Kirkebyen Ølstykke, har 16 Gaarde, 6 Boel, 37 Huse. Udlebye har 8 Gaarde, 5 Huse. Svedstrup har 7 Gaarde, 6 Huse. Værebroe-Mølle. Ved denne Mølle, som ogsaa kaldes Øvre-Værebroe, er den Høi Frodesbiereg, eller Frodehøi, hvor Kong Frode ligger begravet. Midt i Ølstykke-Bye, noget fra Præstegaarden, ligge nogle Huse, som tilhøre Præstegaarden, og maae Sukcessor altid kiøbe dem af sin Formand.

4) **Snodstrup-Sogn.** Dertil hører Kirkebyen Snodstrup, har 4 Gaarde og 6 Huse. Kirken har Navn af Sno, fordi den ligger paa en Pynt, som gaaer imellem Skienkel-Søe og Hagerup-Søe, saa at man paa Landeveiene sammesteds maae snøe sig rundt om, førend man kan komme til Byen. Store Rørbek har 9 Gaarde, 14 Huse; Lille Rørbek har 5 Gaarde, 12 Huse. For Kaldets Ringheds Skyld er Præsten aarlig tillagt 3 Pd. Ruug og 3 Pd. Byg, som aarlig betales ham efter Kapitelstaxt af det kongelige Zahlkammer i Kiøbenhavn.

B. Liungefrideriksborg-Herred.

Liungefrideriksborg-Herred har elleve Kirkesogne, og bestaaer af 2360 Tdr. Hartkorn, nemlig: 1) Hillerød-Kirkesogn. 2) Herløv-Sogn, har 288 Tdr. Hartkorn. 3) Slangerup-Sogn, har 205 Tdr. 4) Uvelse-Sogn, har 179 Tdr. 5) Liunge-Sogn, har 252 Tdr. 6) Uggeløse Sogn, har 269 Tdr. 7) Oppesundbye-Sogn, har 225 Tdr. 8) Græse-Sogn, har 125 Tdr. 9) Sierslevvester-Sogn, har 96 Tdr. 10) Hjørlande-Sogn, har 375 Tdr. 11) Uddesundbye-Sogn, har 200 Tdr. Til dette Herreds Hartkorn regnes Grønholt-Sogn, som har 122 Tdr.; og Nøddeboe-Sogn, som har 24 Tønder.

Vi merke nu hvert Sogn i sær:

1) **Hillerød-Kirkesogn.** Dertil hører den Kiøbstæd Hillerød, Frideriksborg Slot med Ladegaard, Slotsmøllen, en Deel Vanghuse, Skoulyst, Thamsborg, Sandviggaard, Carlsborg, ny opbyggt Aar 1756, med god Agerjord og Fiskedamme.

Vi merke:

Hillerød, en Kiøbstæd, som gemeenlig kaldes Frideriksborg af Slottet, der ligger strax derved; den ligger fra Kiøbenhavn 4 1/4 Miil, fra Hirschholm 2 Miil, fra Helsingør 3 Miil, fra Fredensborg een Miil, fra Roskilde 5 Miil, fra Slangerup 2 Miil.

Baade Byen og Slottet er omgivet med Skove, Søer og Enge, og altsaa i en behagelig Egn. Denne Kiøbstæd var i fordum Tid kun en Bondebye; men da Kong Friderik den Anden Aar 1560 lod Herregaarden Hillerødsholm omskifte til et kongeligt Slot, som efter hans Navn blev kaldet Frideriksborg; saa blev denne Landsbye ligeledes forandret til en Kiøbstæd, og de Haandværksfolk, som havde bygt Slottet, begyndte nu her at bygge Huse og Gaarde.

Borgerskabet er meest Kiøbmænd, Haandværksfolk og Vognmænd, hvilke have et Vognmandslaug og nyde samme Taxt, som Kiøbenhavns Vognmænd; de have til Lauget Kroevangen, som er deelt i 10 store og een mindre Lod, hvoraf de svare 21 Rdlr. 3 Mk. aarlig til Amtstuen. Byen har en Kirkegaard med et lidet Træetaarn og Materialhuus, men den har ingen egen Sognekirke; men Byens Indvaanere søge deres Gudstieneste i Frideriksborg Slotskirke siden Aar 1630, efter Kong Kristian den Fierdes Tilladelse; og naar det kongelige Hof opholder sig her paa Slottet, holdes Prædiken for Byens Indvaanere saa tilig, at Hoffets Gudstieneste ikke forhindres.

Byen har 4 Porte, nemlig Mølle-, Trolds-, Helsingørs- og Kiøbenhavns-Port. Torvet er udvidet Aar 1772 og gjort større, ziret med et Vagt- og Sprøitehuus.

Byen har næsten 200 Gaarde og Huse. Her er en latinsk Skole, stiftet af Kong Kristian den Fierde Aar 1631, og er forsynet med gode Indkomster for Rektor, og tre Kolleger eller Hørere, samt for Disciplene. Til denne Skole giver enhver ny Ridder af Elephanten et Gratiale, efter den kongelige Anordning af Aar 1695. Denne latinske Skoles Kapitaler ere 43000 Rigsdaler. Ved Skolen er altid Amtmanden og den kongelige Konfessionarius eller første Hofprædikant tilligemed Byens Slotspræst Skolarker.

Byen har et stort og got Hospital, stiftet Aar 1726 af Kong Friderik den Fierde, hvor Lemmerne nyde Underholdning ved Hospitalsforstanderens Opsyn. Udi dette Hospital er en liden Kirke, hvis Gudstieneste forrettes af Byens Kapellan, som tillige er Hospitalspræst; ligeledes har Hospitalet sin egen Chirurgus. Foruden Hospitalet har Byen ogsaa et Fattighuus, opbyggt af nyt Aar 1772 i Mørkegaden i Stedet for det forrige, som laae paa Torvet og blev nedbrudt.

Nok en ny Stiftelse oprettet Aar 1772 for begge Amter, nemlig Amtets Sygehuus for Frideriksborg-Amt, er her i Byen bygt paa det Sted, hvor Jægergaarden tilforn har staaet; efter Fundats af 12 October Aar 1770 skal de, som blive Riddere af Dannebroke give noget hertil. Dette Sygehuns har baade sin Chirurgus og Sygeopvartere. Det andet Sygehuus for Kronborg-Amt er i Æsbønderup-Bye, og forekommer siden.

De øvrige merkværdige Bygninger ere: en dansk Skole; det nye Magazin for Kongens Havre til Stutteriet; en Veirmølle indrettet paa hollandsk Maade Aar 1772, beliggende bag Tinghuset; en grundmuret Vandmølle, som har sit Vand fra Slotssøen; et Salpeterværk med skiønne Bygninger; en Skeevandsfabrike; en Strikfabrike.

Byens Magistrat er en kongelig Byefoged, som holder Byeting, tilligemed Birketinget for Frideriksborg- og Hirschholms-Amter, paa det dertil beskikkede Tinghuus ved Jægergaardspladsen. Posten ankommer her hver Mandag- og Fredag-Formiddag, men afgaaer hver Tirsdag- og Løverdag-Aften.

Hestemarket holdes hver Onsdag i Fasten og tillige næste Torsdag efter Paaske. Byen har to Markeder, nemlig et Krammarket den 27 Junii ved St. Hansdagstider, og eet den 22 October aarlig. Tæt ved Kongeveien til Kiøbenhavn er en muret Kilde.

Frideriksborg-Slot, et kongeligt Slot i den yndigste og behageligste Egn, 4 1/2 Miil fra Kiøbenhavn, og en Miil fra Fredensborg, beliggende i en fersk Søe, som paa alle Kanter omgiver Slottet. Det Sted, hvor nu dette Slot staaer, kaldtes i fordum Tid Hillerødsholm, hvilket Kong Friderik den Anden Aar 1560 bekom ved Magestifte med Skovkloster, nu Herlufsholm kaldet. Til en evig Erindring om dette Magestifte staaer følgende Ord med forgyldte Bogstaver i sort Marmor over Mynterporten udhugne, paa den mellemste Slotsgaard:

Friderik den Anden god og from, Hans Naade gjorde dette Bytte, At Hilrødsholm under Kronen kom, Og Herlov til Skovkloster flytte.

Dette Slot er bygt af Kong Friderik den Anden, og derfor efter hans Navn kaldet Frideriksborg. Men Kong Kristian den Fierde lod den største Deel deraf deels ombygge, deels tilbygge i den nu værende Stand; dog har Kong Kristian den Siette ladet de to Fløie indvendig ombygge og indrette. Slottet er bygt paa adskillige Øer, nemlig: den første Øe imod Kongens Hauge er en liden Hauge, kalden Dronningens. Den anden Øe er Hovedbygningen af Slottet, som bestaaer af 4 Fløie, de to store af 4 Etager, men den tredie af een Etage; for Enden er den fierde Bygning, hvor nu er Audiengemak ved et bedækt Gallerie. Udi denne Bygning skal i Kong Kristian den Fierdes Tid have været en Mynt, hvorudover Porten endnu kaldes Mynterporten.

Slotskirken har en ulignelig kostbar Altertavle og Prædikestoel. Udi denne Prægtige Slotskirke er Kongernes Kroning eller Salving siden Souverainitæten forrettet; thi her er Kong Kristian den Femte, Kong Friderik den Fierde, Kong Kristian den Siette og Kong Friderik den Femte blevet salver. Lige over Choret er det kongelige Ridderkapelle, indrettet af Kong Kristian den Femte til Ridderne af Elephanten og Dannebrog's Orden, deres Installation; og deres Vaaben og Symbola sees her ophængte. Ligeledes sees her den kongelige Throne under sin Baldaqvin af rødt Fløiel med Guldtrusser. Nok et overmaade kostbart Kirkegemak, hvor Kong Kristian den Fierde pleiede at kommunikere.

Lige over Kirken er den prægtige Riddersahl, hvis Vægge ere behængte med de skønneste Silketapeter, hvilke forestille Kong Kristian den Fierdes Kroning, Indtog, Søe- og Landbatailler, Fæstningers Erobringer, etc. Paa dette Slot holdt Kong Friderik den Femte Bryllup med Dronning Juliane Marie Aar 1752 den 8 Julii.

Den tredie Øe er den anden Slotsgaard, som gaer omkring den ene Side af den anden Øe, og

indbefatter Amtmandens, Oldfruens, Staldskriverens, Trappen til Audiencz: gemakket, og Slotsforvalterens Værelser, samt Kiøkken og Stalde. Den fjerde Øe indbefatter de Værelser, hvor Amtsforvalteren og Slotsbetienterne boe. Den femte Øe er en liden Øe, hvor man meener at Kong Kristian den Fierde er født, og er nu et lidet Lysthuus for Amtmandens Hauge. Alle de Kupler og Indelukker, som høre til Fredensborg Slot ligger paa den østre Side af Esserums Søe. Ved Frideriksborg, Fredensborg og Esrum ere 12 kongelige Stutterier, og hvert Stutterie har sin Vang, hvor det gaaer paa Græs i Sommermaanederne.

2) **Herløv-Sogn** er Annexet til Hillerød-Sogn, Dertil hører Kirkebyen Herløv; Frørsløv; Hammerholt; Borstingerød; Hestelands Huus og 4 andre Huse. Hammerholts Mølle og Ladegaards Mølle.

3) **Slangerup-Kirkesogn**. Dertil hører Slangerup, en Kiøbstæd. Den Landsbye Høyerup har 7 Gaarde, 11 Huse. Manderup har 3 Gaarde, 3 Huse. Qvinderup har 7 Gaarde, 12 Huse. Jordhøy har 7 Gaarde, 9 Huse. Haugemølle. Vi merke:

Slangerup, en Kiøbstæd, beliggende ved Isefiorden, 4 Mile fra Kiøbenhavn, 3 Mile fra Roskild og 2 Mile fra Frideriksborg. Den skal være bygt af Kong Ejegod Aar 1100, og skal samme Konge været født der, hvorudover han har givet Byen de første Kiøbstæds Privilegier Aar 1102.

I fordom Tid har den været i stor Flor, men siden er Handelen her aftagen, da den fik Frideriksborg paa den ene Side og Fridrikssund paa den anden Side; ligeledes er Seiladsen nu ved Sundbyefærge. Nu er Byens meste Næring dens Avling, thi den haver efter ny Matrikul 151 Tdr. 5 Skpr. 3 Fkr. 2 Alb. Hartkorn i Vænger, Tofter og Enghauger

Byens Sognekirke, St. Mikelskirke kaldet, er anseelig og vel opbyggt af ny Aar 1588 af Jørgen Friborg, Bygmester ved Frideriksborg-Slot. I forrige Tider har Byen havt en latinsk Skole, men er nu reduceret og dens Indkomster henlagte til Konrektor i Helsingør. Aar 1724 leed Byen stor Ildsvaade.

Byens Magistrat er en kongelig Byefoged, og under Slangerups Jurisdiktion henhører ogsaa den Kiøbstæd Friderikssund i Uddesundbye-Sogn. Byetinget holdes hver Mandag i Byefogdens Huus. Posten ankommer her hver Mandag og Fredag, og afgaaer hver Tirsdag- og Løverdags-Aften. Byen har 4 aarlige Markeder, nemlig

Tirsdagen for Kristi Himmelfartsdag, Budolfidag, St. Kielsdag, og St. Gallidag. Uden for Byen imellem Jordhøy- og Qvinderup-Byer ligger en Høi, kaldet Blodhøi, hvor Kong Svend Estridsen Grathe slog og overvandt Knud.

4) **Ufvelse-Sogn** er Annexet til Slangerup-Kirke. Dertil hører Kirkebyen Ufvelse, har 17 Gaarde og 22 Huse. Lystrup har 7 Gaarde og 20 Huse. I denne Bye var fordum en Lystgaard, men har nu tabt sin Herlighed. Ufvelse-Kirke er ved Tilbygning i Aaret 1742 blevet nu til en Korskirke.

5) **Liunge-Sogn**, hvortil hører Kirkebyen Liunge, har 23 Gaarde, 24 Huse. Kallerød har 10 Gaarde, 22 Huse. Borup.

6) **Uggeløse-Sogn** er Annexet til Liungekirke. Dertil hører Kirkebyen Uggeløse, har 16 Gaarde, 23 Huse; paa Byens Mark er en Kilde i en Eng. Badstrup har 10 Gaarde, 13 Huse. Wassingerød har 10 Gaarde, 14 Huse. Hoveltsuus er en Græsgang. Lindholmsgaarde ere 2 Gaarde, 4 Huse. Mørdrupgaarde ere 2 Gaarde. Hestetangsmølle. To Huse i Skoven til Wassingerød. I Udkanten af Skoven ved Søen er et Sted kaldet Borre-Slot, hvoraf sees Rudera af Bygninger og Graver. En Deel hedenske Begravelser findes her i Sognet paa Marken. Sognepræsten i Uggeløse faaer aarlig 12 Rigsdaler udbetalt af Regimentskriveren til Refusion for 12 afbrudte Gaarde i Byen.

7) **Græse-Sogn**, hvis Beboere fik Aar 1756 deres Jorder skiftede og ere nu derved komne i god Stand. Til Sognet hører Kirkebyen Græse, har 14 Gaarde og 21 Boel. Paa en Bakke i Hovvangen har staaet Græsegaard, men er afbrudt og Gaardens Jorder ere deelte imellem Bønderne; neden for Bakken er en Søe med Karusser og Aborrer. Paa Skovbakken i Byens Marker kan sees 20 Kirker, saa og Isefiorden, samt Frideriksborg, Roskild og Jægerspriis; men Skoven har Vinden ødelagt. Græsemølle, ved samme er en Sundheds Kilde, som besøges St. Hansaften. Præsten i Græse faaer aarlig 80 Rdlr. af Sognepræsten i Lyngbye og Ølsted i Strøe-Herred, som et aarligt Tillæg til hans Kald, efter Kong Kristian den Siettes Reskript af 19 September Aar 1738.

8) **Sierslevvester-Sogn** er Annexet til Græsekirke. Dertil hører Kirkebyen Sierslevvester, har 13 Gaarde og 3 Huse. Havelsemølle. Dette Sogns

Beboere fik ogsaa Aar 1756 deres Jorder skiftede. Sierslevvester-Kirke er kuldet og uden Taarn.

9) **Hiørlunde-Sogn**. Dertil hører Kirkebyen Hiørlunde, har 13 Gaarde, 6 Boel, 5 Huse. Skienkelse har 12 Gaarde, 6 Boel, 2 Huse. Sperrestrup har 4 Gaarde, 3 Boel, 6 Huse. Hagerup har 3 Gaarde, 1 Boel, 4 Huse. Krattmølle har sit Malevand af 4 Søer og 2 Sluser, saa den ei mangler Vand; de 3 Søer, som støder til denne Mølle er Buhr-Søe, Lange-Søe og Skiel-Søe. Et hedensk Offersted, samt en skøn Kilde er ved Æske-Søe som ligger her i Sognet. Kaastrupgaard ere to Gaarde. Nok 5 Gaarde og 5 Huse i Sundbyelille.

10) **Uddesundbye-Sogn**, hvortil hører Kirkebyen Uddesundbye, har 15 Gaarde, 1/2 Gaard og 29 Huse, og en Græsmølle. Sundbyelille har 8 Gaarde, 4 Boel og 9 Huse, hvoraf 5 Gaarde og 5 Huusmænd hører til Hiørlunde-Sogn. Bunderup har 3 Gaarde. I dette Sogn ligger ogsaa

Friderikssund, en liden Kiøbstæd, som har tilforn været ikkun en Losse- og Ladeplads for Kiøbstæden Slangerup. Den blev anlagt Aar 1578 af Borgerne i Slangerup med Kong Friderik den Andens Tilladelse paa Bakken ved Uddesundbye, til at gjøre Oplag paa med deres Vahre.

Denne nye Bye blev Aar 1665 af Kong Friderik den Tredie tillagt det Navn Friderikssund, og fik Toldstæd og Kiøbstæd-Frihed. Byen er kun liden, men har smukke og vel bygte Huse, beliggende ved Isefiorden, især har den frem for Slangerup den Herlighed, at have Søefart, og derfor har Tid efter anden trukket den meste Næring fra Slangerup bort til sig. Den har stærk Handel paa Norge med Kornvahres Udførsel op til Norge, og fører dens Fartøier igien tilbage Trælast og Tiære. Oven for Friderikssund er Vandet i Isefiorden siakkere for store Skibe, og ei dybt nok til slige Fartøier at flyde i.

Tilforn har Borgerne i Friderikssund søgt Slangerupkirke; men Kong Kristian den Siette tog Aar 1744 denne Kiøbstæd Friderikssund fra Slangerup-Sogn og lagde den til Uddesundbye-Kirke, som ved Tilbygning blev gjort større. Og efter kongeligt Reskript af 28 Julii Aar 1752 af Kong Friderik den Femte, skal Sognepræsten i Uddesundbye betale til Sognepræsten i Slangerup aarlig 20 Slettedaler.

Byen har over 200 Mennesker, nogle Kiøbmænd og en Deel Haandværksfolk af alle Slags. Til Byen er ingen Jorder uden nogle Tofter. Den Skibsbroe, som Kong Friderik den Anden

lod her anlægge, fordi alle Bygningsmaterialier, som til Frideriksborgs Slots Bygning af høistbemeldte Konge bleve brugte, bleve her førte i Land og udlossede, er nu forfalden, og derfor maae nu Vahrene udføres med Pramme.

Denne Kiøbstæd henhører under Slangerup Byes Jurisdiktion, og Borgerne udgjøre eet Borgerskab med dem i Slangerup. De hertil Byen ankommende Skibe fortolde deres Ladninger ved Rørvigs Toldsted, som ligger 3 Mile herfra; men her boer dog i Byen en kongelig Kontroleur.

Byen holder et gaaende Postbud, som henter deres Breve ved Slangerups Postkontoir om Sommeren hver Mandag og Fredag, men om Vinteren hver Tirsdag og Løverdag.

Her holdes aarlig to Gange Marked, nemlig den 6 Augusti og den 25 November.

Paa en liden Øe i Sundet, kaldet Kiølhøi, som bestaaer af to Holme, voxer vilde Aspages, og er den ene Holm besat med Kaniner.

Sundbye-Færge, beliggende kort fra Kiøbstæden Friderikssund, er, den sædvanlige Overfart over Isefiorden til Jægerspriis-Amt. Ved dette Sund, som gaaer omkring Uddesundbye-Marker, er en kostbar lang Broe udi Søen bleven forfærdiget Aar 1747 af Kong Friderik den Femte, saa at Færgens Gang er nu meget kortere over den dybe Strøm. Den store Færge, hvori en Deel med Heste forespendte Vogne kan køre ind og holde, trækkes over ved et Toug, som er fastgjort med Pæle og Ringe fra det ene Land over til det andet. Denne Færge forkorter Veien for Bønderne paa Jægerspriis-Amt, som reise til og fra Kiøbenhavn. Færgen kan rumme syv Bøndervogne foruden deres Heste og Folk. Ellers er Færgetaxten ved denne Færge saaledes: at af en Vogn betales 8 Skilling, for en ridende Person 4 Sk. og for en Gaaende 2 Sk.

11) **Oppesundbye-Sogn** er Annexet til Uddesundbye-Kirke. Dertil hører Kirkebyen Oppesundbye, som har 20 Gaarde og 12 Huse. Paa Byens Marker er en Sundheds Kilde, kaldet St. Oles Kilde, som besøges St. Hans Dag; samme er indhegnet med et Tralværk. Oppesundbye-Mølle.

Til Liungefrideriksborg-Herred henregnes 1) Lillerød-Kirke, som er Annexet til Blausterød Kirke i Liungekronborg-Herred; 2) Grønholt-Kirke, som er Annexet til Asminderød i samme Herred; og 3) Nøddeboe-Kirke, som er Annexet til Esbønderup i Holboe-Herred.

C. Strøe-Herred.

Strøe-Herred har 9 Kirkesogne og 1769 Tdr. kontribuerende Hartkorn, foruden Skov, og Mølleskyld, nemlig: 1) Kregome-Sogn har 193 Tdr. Hartkorn. 2) Vinderød-Sogn har 56 Tdr. 3) Skievinge-Sogn har 169 Tdr. 4) Giørløse-Sogn har 214 Tdr. 5) Strøe-Sogn har 297 Tdr. 6) Lyndbye-Sogn har 291 Tdr. 7) Ølsted-Sogn har 248 Tdr. 8) Tierebye-Sogn har 142 Tdr. 9) Alsynderup-Sogn har 159 Tdr. Til dette Herred henregnes ogsaa 10) Thorup-Kirke, som af Nogle henregnes til Holboe-Herred. 11) Meelbye-Kirke, som ogsaa henregnes til Holboe-Herred.

Vi merke nu hver især:

1) **Kregome-Sogn.** Dertil hører Kirkebyen Kregome, har 14 Gaarde, 20 Huse. Brederød, har 8 Gaarde, 9 Huse. Sonnerup, har 4 Gaarde, 1 Huus. Auderød, har 12 Gaarde, 12 Huse; udi denne Bye findes endnu Rudera af Dronningholms Slot, som har været i smuk Stand i Drogning Margrethes Tid, men blev nedbrudt i Kong Friderik den Andens Tid, og alle dets Stene bleve brugte til Frideriksborg, Slots Bygning. Udi dette Sogn er en Kilde, kaldes Koldekilde, som meget bruges.

2) **Vinderød-Sogn** er Annexet til Kregome-Kirke. Dertil hører Kirkebyen Vinderød, har 9 Gaarde og 13 Huse. Ved Kirken er en Banke, kaldet Præstekors-Banke, hvor den første Lutherske Præst formedelst hans Nidkiærhed mod de Katholske blev dræbt. Kassepose, har 7 Gaarde, 1 Boel, 8 Huse. Soelberg; Ouremølle; Frideriksværk; Krudtmøllerne; Salpeterhuse. Dette Sogn har tilligemed andre omliggende Sogne faaet god Engbund, Græsning og Tørveskiær, da den store Arrøe-Søe, som er 5 Mile i Omkreds, blev i Kong Friderik den Femtes Tid ved Major Æberlin udskaaret, og fik Udløb til Havet ved en Kanal, som blev gravet i Skiellet imellem Kregome-Sogn og Vinderød-Søe fra Arrøe-Søe til Isefiorden, hvilket skeede af den Aarsag, fordi Flyvesandet havde ødelagt mange Byer og Marker, og begyndt at opfylde Arrøe-Søe, hvorved stor Skade og Oversvømmelse foraarsagedes; men ved Kanalens Gravning fik Vandet i Arrøe-Søe Udløb. Dette gav Anledning til, at en Mølle blev her anlagt til at slibe Agather.

Men denne Agathmølle blev nedlagt i Kong Kristian den Siettes Tid; derimod blev i Kong Friderik den Femtes Tid her anlagt et Kanonstøberie til Kanoner, Mørsere, Krudt og Ammunition; og blev dette i Aaret 1757 anlagde Værk, kaldet efter Kongens Navn Frideriksværk, hvortil hører nu en Deel Gods. Dets Eier, Ridder og Generalmajor Klausen, har ladet plante omkring Værket og paa Godset over tre Millioner af Eeg, Bøg, Gran, Hassel og en stor Mængde Frugttræer. Her støbes paa dette Værk Metalkanoner, Mørsere og Houbitzer, Jernbomber, Granater, Kugler, Blyekrandse, og en Mængde Krigsarmatur. Ved Værket ere 4 Krudtmøller med 200 Stødere, saa og Salpeterhuse, tilligemed mange smukke Bygninger. Arbeidsfamilierne ved dette Værk af alle Slags Haandværksfolk ere over 900 af begge Kiøn. Ved Indretningen af dette særdeles smukke Værk er brugt Landets egne Produkter som med Skibe ere bragte hertil.

3) **Skievinge-Sogn**; hvortil hører Kirkebyen Skievinge allene, som bestaaer af 22 Gaarde og 42 Huse. Udi Byen ere fire Sundhedskilder; ligeledes ogsaa nogle andre Kilder paa Byens Marker, hvor man ogsaa forefinder adskillige Kiæmpebegravelser.

4) **Giørløse-Sogn** er Annexet til Skievinge-Kirke. Dertil hører Kirkebyen Giørløse har 21 Gaarde og 37 Huse. Borup har 4 Gaarde, 6 Huse; og seer man her i Byen endnu Rudera af et Kloster, hvor man ofte opgraver Menneskebeen.

5) **Strøe-Sogn**; dertil hører Kirkebyen Strøemagle, har 12 Gaarde, 11 Huse; uden for Byen i Østervang paa Strøebierg laae en Begravelse høi, kaldet Kathøi, besat med Dækkestene, hvilke bleve sprængte A. 1772, og befandtes derunder mange Menneskebeen med Urner og Offerknive af Flintesteen. Strøelille har 5 Gaarde, 6 Huse. Skiersløvøster har 18 Gaarde, 19 Huse. Strøemølle.

6) **Lyndbye-Sogn**, som ogsaa kaldes Nord-Lyndbye ved Arrøe-Søe, som gaaer tæt op til Præstegaardens Hauge. Dertil hører disse Byer: Lille Lyndbye, har 8 Gaarde, 1 Boel, 16 Huse; udi denne Bye har været i fordum Tid en Herregaard, som nu er to Bøndergaarde. Store Lyndbye har 16 Gaarde, 16 Huse. Mielløse har 19 Gaarde, 24 Huse. et Boel.

7) **Ølsted-Sogn** er nu Annexet til Lyndbye-Kirke. Thi Aar 1738 den 19de Septbr. blev Ølsted-Kirke gjort til et Annex til Lyndbye-Sogn, og skal Sognepræsten i Lyndbye betale aarlig 80 Rigsdaler til Sognepræsten i Græse i Liungefrideriksborg-Herred, fordi at Præsten i Lyndbye var tilforn beneficeret med Lyndbye-Kirketiende, hvoraf endnu et aarligt Fixum er for dets Henseendes Skyld tillagt dette Kald, der ellers ikke kunde betale saadan en Pension til Præsten i Græse. Til Ølsted-Sogn hører disse Byer, nemlig: Kirkebyen Ølsted, har 12 Gaarde og 24 Huse; paa denne Byes Mark er en rindende Kilde, kaldet Dronningens Kilde. Store Havelse eller Havelsemagle har 14 Gaarde og 30 Huse; uden for Byen Havelse har fordem ligget en Herregaard, kaldet Havelsegaard, og har tilhørt de katholske Biskopper af Roskilde; men nu er den gjort til to Bøndergaarde. Lille Havelse har 5 Gaarde, 7 Huse. Ubberup har 2 Gaarde. Grimstrup har 3 Gaarde, 5 Huse. Havelsehuus, et Huus; Strøelille mølle, et Boel. Udi Kapelskoven sees Rudera af et Kapel, som har tilhørt Æbelholts Kloster. Man seer ved Arrøe-Søe liggende en Steen af usædvanlig Størrelse.

8) **Tierebye-Sogn**. Dertil hører Kirkebyen Tierebye, har 3 Gaarde, 8 Huse. Harløse har 14 Gaarde, 27 Huse. Ullerød har 6 Gaarde, 18 Huse; paa denne Byes Mark er en Høi, kaldet Ulfvanjern, hvor en Kiæmpe af samme Navn ligger begravet. Rønnehuus, Ventegodts, Truntehuus, Giøgehuus, Frebohuus, Æbelholtshuus; disse 7 Huse har hver 1 Skpp. Hartkorn, og ere Skov- og Vanghuse. I den kongelige Græsgang for de kongelige Stutterier sees endnu nogle Rudera af Æbelholts Kloster, hvilket har været stort og anseeligt, og havde baade Munke og Nonner. Man kan endnu see, hvor stor Haugen dertil har været. Blant Stedets Rudera sees en temmelig stor Liigsteen med latinsk Inskription og to Vaaben. Udi en høi Banke i Tierebyvang, ei langt fra Landeveien, findes ogsaa Rudera af en Bygning af hugne Kampesteen, eller rettere af en Gang, som synes at gaae ned i Jorden; den er 2 Alen paa hver Side i Fiirkant, og formeenes at have været en Røverboelig.

9) **Alsnyderup-Sogn** er Annexet til Tierebye-Kirke. Dertil hører Kirkebyen Alsnyderup, har 9 Gaarde, 18 Huse. Juelstrup har 8 Gaarde, 17 Huse. Benstrup har 3 Gaarde, 6 Huse. Søegaard er een Gaard.

Neiede har 11 Gaarde og 11 Huse; men de tre Gaarde deraf høre ikkun til Alsnyderup-Sogn, og de øvrige otte Gaarde høre til Annise-Sogn i Holboe-Herred. Taagerup er een Gaard; Tibberup er een Gaard. Endnu høre her til Sognet følgende Huse, som have lidet Jord at besaae, nemlig: Sultenpot, Damhuset, Ørnehuset, Hermansted, Strøgaardshuus, to Kildeporthuse, otte Kagerupshuse.

10) **Thorup-Sogn** har 304 Tdr. Hartkorn, og er i Matrikulen anført til Holboe-Herred. Kirken fik A. 1746 en nye Tilbygning med Pulpitur, smuk malet, saa at man gjør Forskiel imellem den gamle og den nye Kirke. Til Thorup-Sogn hører disse Byer, nemlig: Kirkebyen Thorup, har 11 Gaarde, 11 Huse; denne Bye har tilforn i Aaret 1535 været en Herregaard, kaldet Thorupgaard, og tilhørt de Troller, men er siden gjort til en Bye. Ved Thorup-Bye er en Kilde, kaldet Møllekilden; nok en anden, kaldet Dyssekilden. Paa Byens Mark er en hedensk Begravelse, hvor Thor, som i Hedenskabets Tid blev dyrket med guddommelig Ære, siges at være begravet. De øvrige Byer ere: Hald, har 9 Gaarde, 2 Boel, 5 Huse. Ællingegaarde ere 3 Gaarde, 5 Huse. Sverkenstrup har 5 Gaarde. Fornerup har 2 Gaarde, 2 Huse. Gryndesegaard er 2 Gaarde og 2 Huse. Korup har 5 Gaarde, 6 Huse Ullerup har 14 Gaarde, 6 Huse. Lomholt er een Gaard. Lyenæs-Færgested har 5 Huse. Her er ved Lyense en Kilde, som besøges af svage Folk. Torupmagle har 6 Gaarde, 5 Huse. Tommerup har 7 Gaarde, 4 Huse. Toruplille har 6 Gaarde, 1 Huus. Kikhavns-Fiskeleie har 20 Huse, hver 3 Skp. 2 Fkr.; og 12 Huse, hver 1 Skp. 3 Fkr.

11) **Meelbye-Sogn**, hvis Kirke regnes til Holboe-Herred i Matrikulen, har 219 Tdr. Hartkorn. Til Sognet hører Meelbye, Kirkebyen, har 20 Gaarde og 24 Huse, hvorunder er indberegnet Præstegaarden og dens Mensalgaard. Kirken kaldes St. Margrethes Kirke. Udi Lanbiervang findes en hedensk Ager, kaldet Thisøager, og en Bakke, hvori den Kiæmpe Rambold ligger begravet. Æltofte har 12 Gaarde, 8 Huse. Haagendrup har 6 Gaarde, 1 Huus, samt Teglblænderie paa Haagendrup-Overdrev. Tollerup har 8 Gaarde, 14 Huse. Ouremølle.

Kilde: Nicolay Jonge,

Kongeriget Danmarks chorografiske Beskrivelse.

Kjøbenhavn 1777

Johan Rudolph Thieles Bogtrykkerie og paa hans Forlag, boende i store Helliggieststrædet No. 150

Side 71 – 83.